

Mediabeleid tussen traditie en toekomst

Tussen de *Nota over het Massamedia-beleid* van het kabinet-Den Uyl uit 1975 en *Met het oog op morgen* van het kabinet-Balkenende kent ons land intussen dertig jaar welbewust mediabeleid, dat duidelijke doelstellingen stelt en antwoorden formuleert op de uitdagingen die technologie en samenleving opwerpen. Dertig jaar mediabeleid heeft een drietal onderscheiden periodes in het mediabeleid opgeleverd, terwijl op dit moment opnieuw de contouren van een nieuwe benadering bepaald worden. In deze bijdrage schetsen we eerst de traditie van het media- en omroepbeleid, om vervolgens op grond van een bespreking van de voorliggende adviezen te bezien hoe de toekomst van het mediabeleid eruit zal zien.

De traditie van het mediabeleid

Jaren 1970: pluriformiteit

Het intussen onomstreden begin van een expliciet mediabeleid in Nederland vormt de *Nota over het massamediabeleid* van cultuurminister Van Doorn uit 1975 (ministerie van CRM, 1975; vgl. Boot & Vochteloo, 2002). De nota stelt nadrukkelijk pluriformiteit als uitgangspunt voor zowel het omroep- als het persbeleid centraal:

‘De massamedia vormen op grond van hun informatieve, commentariërende en kritiserende functies en als middelen voor cultuurvorming niet alleen een construerend deel van de democratie, zij zijn het hart van de openbaarheid zonder welke onze maatschappij niet volgens de geldende regels en doelstellingen kan functioneren. Daarom dient aan het functioneren van de media de eis te worden gesteld dat zij de maatschappelijke pluriformiteit weerspiegelen.’ (ministerie van CRM, 1975, p. 9-10)

Pluriformiteit, voordien veeleer het onbedoelde neveneffect dan vooropgezet doel van het mediabestel, werd in de jaren 1970 het wachtwoord van het pers- en omroepbeleid (Bardoel & Knulst, 1994). Tegen de achtergrond van toen prangende problemen als ‘vertrossing’ in de omroep en ‘persconcentratie’ in de dagbladwereld maande de minister de media om meer ernst te maken van hun informatieve en opiniërende rol. De nadruk lag vooral op de politieke functionaliteit van de media, en nog niet – aansluitend op het model van de trifunctionaliteit van het mediabestel in Bardoel en Van

Jo Bardoel is verbonden aan de afdeling Communicatiewetenschap van de Universiteit van Amsterdam en is bijzonder hoogleraar mediabeleid aan de Radboud Universiteit Nijmegen. Correspondentie: Postbus 9104, 6500 HE Nijmegen. E-mail: j.bardoel@maw.ru.nl; j.l.h.bardoel@uva.nl.

Cuilenburg (2003) – op de sociaal-culturele en economische functies. Achteraf gezien kan Van Doorns beleid vooral beschouwd worden als een laatste poging om de traditionele uitgangspunten van de verzuiling, waarin de representatie van wereldbeschouwelijke richtingen centraal stond, te moderniseren.

Naast zijn, achteraf gezien goeddeels vergeefse, pogingen om de omroep weer op het rechte spoor te krijgen, is in Van Doorns periode in het persbeleid een belangrijke stap gezet met een verschuiving van generieke naar specifieke steun voor persorganen via het Bedrijfsfonds voor de Pers (Lichtenberg, 2005). Terugkijkend heeft deze periode niettemin meer principiële dan praktische betekenis gehad. Het omroepbeleid verbreedde zich tot mediabeleid op basis van gedeelde uitgangspunten, maar van de toen geformuleerde pretentie van een samenhangender pers- en omroepbeleid is tot op de dag van vandaag maar weinig terechtgekomen.

Jaren 1980: kwaliteit

‘Om Hilversum valt geen hek te plaatsen’, schreef minister Brinkman in zijn Medianota van 1983.

‘Het kabinet houdt dus niet krampachtig vast aan alleen maar het terecht verdedigde belang van het bestaande, maar wil evenzeer – in vervolg op de gedachtegang van de WRR – de ruimte bevaren die de nieuwe techniek mogelijk maakt.’ (ministerie van WVC, 1983, p. 6)

De nieuwe combinatie van kabel en satelliet maakte grensoverschrijdende televisie mogelijk, en de omroep komt daardoor, volgens het NOS bestuursrapport *De omroep in het satelliettijdperk* (NOS, 1980), weldra van een monopolie in een concurrentiesituatie terecht:

‘Tot nu toe konden (...) het bieden van een pluriform aanbod en het behoud van een brede publieksbasis betrekkelijk moeiteloos naast elkaar gerealiseerd worden. In de nieuwe situatie van overvloed aan audiovisueel aanbod zal de spanning tussen beide doelstellingen sterker worden.’

Het WRR-advies *Samenhangend mediabeleid* van 1982 pleit in het licht van de nieuwe technologische mogelijkheden voor een ‘vrijmakend beleid’.

‘Overheidsinterventie is slechts gelegitimeerd wanneer anders onvervangbare functies verloren dreigen te gaan. Wat de landelijke omroep betreft, denkt de Raad in dit verband aan informatieve en expressieve functies die niet adequaat kunnen worden overgenomen door een nieuw, vooral op verstrooiing gericht, aanbod. (...) In het publiekrechtelijk bestel zal daarom de nadruk dienen te liggen op een programmering die de informatieve en expressieve functies recht doet – het verstrooiingsaanbod zal wel aanwezig zijn, maar dient niet te overheersen enkel als gevolg van concurrentie tussen zendgemachtigden.’ (WRR, 1982, p. 223)

Wie deze tekst op zich laat inwerken, valt de verrassende gelijkenis met het recente, tweede media-advies van de WRR op.

De meest verstrekkende aanbeveling van de WRR had echter betrekking op de introductie van cultuurpolitiek in het mediabeleid. Deze versterking van de culturele component in de omroep diende als antwoord op de internationalisering en commercialisering van vooral de televisie. Daarbij speelde ook de overweging mee dat de overheid meer mag regelen of steunen als zij culturele overwegingen aanvoert, dan wanneer zij zich beroept op het belang van openbare informatievoorziening en democratische meningsvorming:

‘Hierbij is te bedenken dat de overheid, omdat het gaat om een grondrecht, minder vrijheidsgraden heeft bij het mediabeleid – vooral ten aanzien van de zorg voor een pluriform mediabestand – dan bij het cultuurbeleid.’ (WRR, 1982, p.17)

‘Wellicht schuilt hierin de verklaring voor het feit’, zo constateerden Wim Knulst en ondergetekende eerder (Bardoel & Knulst, 1994, p. 239), ‘dat het cultuurbeleid van de jaren tachtig (met “kwaliteit” en “Nederlandse culturele identiteit” als trefwoorden) tot meer concrete maatregelen op omroepgebied heeft geleid dan het mediabeleid (met parolen als pluriformiteit en democratische meningsvorming) van het decennium ervoor.’

Deze meer culturele koers culmineerde in de *Mediawet* van 1987, met maatregelen als de aanscherping van het volledig programmavoorschrift tot verplichte minimumpercentages voor cultuur en eigen product en de instelling van het Stimuleringsfonds Nederlandse Culturele Omroepproducties. Ook werd onder het motto ‘overheid op afstand’ een onafhankelijke toezichthouder, het Commissariaat voor de Media, ingesteld en kreeg ook het Bedrijfsfonds voor de Pers als zelfstandig bedrijfsorgaan meer beleidsruimte. Een jaar later ging bovendien een derde, cultureel getinte televisiezender in de lucht.

Jaren 1990: onderscheid

Nadat in de tweede helft van de jaren 1980 vergeefse pogingen gedaan waren om een binnenlandse commerciële omroep te realiseren en in 1989 dankzij Europese regelgeving de commerciële omroep alsnog een feit werd, moest de overheid haar omroepbeleid geheel opnieuw inrichten. Voor de wettelijke regeling van commerciële omroep werd volstaan met het opleggen van de beperkte verplichtingen die voortvloeien uit de Europese Richtlijn *Televisie zonder Grenzen*, waarmee ons land een relatief licht geregeld commerciële omroepregime heeft (vgl. Machet, Pertzidou & Ward, 2002). De regeling van de publieke omroep nam daarentegen het hele decennium in beslag en resulteerde in de *Concessiewet* van 2000. De keuze voor een ‘waterscheiding’ tussen een vrije commerciële omroep en een sterk gereguleerde publieke omroep kwam voort uit het rapport *Verdeelde frequenties, veranderde omroep* van de commissie-Donner (Commissie Toewijzing Etherfrequenties, 1992). Kern daarvan was dat een ‘voorkeursbehandeling’ voor de publieke omroep Europeesrechtelijk alleen houdbaar zou zijn met een beroep op wezenlijke en wettelijk vastgelegde democratische en culturele functies en daaruit voortvloeiende programmatische verplichtingen. Onderscheid en onderscheidendheid, waarin zowel de pluri-

formiteit van informatie als de kwaliteit van cultuur vervat zaten, werden daarmee een belangrijke nieuwe grondslag voor het beleid met betrekking tot de publieke omroep. Naast de politieke en culturele functionaliteit van media en omroep ontstond er ook meer oog voor de economische functies (Bardoel, Brants & Plug, 2000), hoewel de economische bijdrage van de publieke omroep in ons land, zoals Van Cuilenburg in dit nummer terecht aangeeft, nooit is gecalculeerd.

Hoewel er in dit decennium hevige debatten woedden over de programma-taak (breed of smal; informatie en cultuur of ook verstrooiing?) en de financiering (afschaffing reclame, programmafinanciering?) koos minister d'Ancona als representant van een grote coalitie van CDA en PvdA onomwonden voor een brede publieke omroep. Volgens haar 'Pinksternota' uit 1991 moet de publieke omroep zich onderscheiden met een eigen kwaliteitsstandaard, maar tevens een marktaandeel van minstens 50% halen:

'Een welbewuste marginalisering van de publieke omroep door gerichte verkleining en specialisatie van het aanbod op (politieke) informatie en cultuur zou leiden tot een grote verschraling van het totale televisieaanbod in Nederland, waarin dan de commerciële omroep als grootste publiekstrekker zou gaan fungeren. Gelet op de functie van de publieke omroep voor de gehele bevolking lijkt mij dat niet de aangewezen weg. Een dergelijke specialisatie in het aanbod zou vooral de aantrekkingskracht voor de maatschappelijke bovenlaag vergroten.' (ministerie van WVC, 1991)

In de tweede helft van de jaren 1990 lijkt er met de komst van een paars kabinet en de beleidsbrief *Liberalisering mediabeleid* (ministerie van OCW, 1995) een andere wind te gaan waaien, maar ook nu kiest de overheid uiteindelijk voor een brede publieke omroep. De ideologische basis hiervoor wordt gelegd door de commissie-Ververs (Commissie Toekomst Publieke Omroep, 1996) die de nadruk legt op het belang van omroep ten behoeve van de sociale cohesie en een betrouwbare informatieverschaffing, tegenover de individualiserende werking van nieuwe diensten als internet met hun oceaan van informatie. De commissie stelt ook een andere organisatie van de omroep voor, op basis van omroepverkiezingen om de omroep 'terug naar het publiek' te brengen.

Met de *Concessiewet* van 2000 krijgt de publieke omroep als geheel een concessie voor tien jaar – en afzonderlijke omroepen een erkenning voor vijf jaar – op basis van een beleidsplan vooraf en periodieke beoordeling door een visitatiecommissie achteraf, naar het voorbeeld van het hoger onderwijs. Met een eerdere wetwijziging in 1997 waren al de organisatiestructuur van de publieke omroep – van politiek bestuur naar professioneel management, met Raad van Bestuur en Raad van Toezicht – aangepakt en de profielen van de televisienetten en de bevoegdheden van netcoördinatoren versterkt.

De commissie-Rinnooy Kan (Visitatiecommissie Landelijke Publieke Omroep, 2004) oordeelt niettemin begin 2004 dat de publieke omroep nog te weinig als eenheid opereert en dat de televisienetten voor belangrijke publieksgroepen onvoldoende herkenbaar zijn. De commissie bepleit hiertoe op korte termijn enkele bestuurlijke ingrepen (meer budget en

bevoegdheid voor de Raad van Bestuur, prestatiecontracten en een andere samenstelling van de Raad van Toezicht), en als dat binnen enkele jaren niet blijkt te werken, een verdergaande stelselwijziging (zie hiervoor de bijdrage van Rutten in dit nummer).

De toekomst van het mediabeleid

Normatief kader mediabeleid

Het WRR-advies *Focus op functies* (WRR, 2005) kiest, meer dan eerdere adviezen, nadrukkelijk voor waarden als uitgangspunten ('zoeklichten') voor het beleid. Daarbij onderscheidt de WRR allereerst twee fundamentele waarden (vrijheid en gelijkheid), vervolgens drie met het mediaterein verbonden waarden (pluriformiteit, onafhankelijkheid en toegankelijkheid) en ten slotte op basis van een analyse van het actuele medialandschap nog een drietal aanvullende waarden (kwaliteit, sociale samenhang en bescherming van de persoonlijke levenssfeer). Een duidelijk normatief kader is, zeker voor een wezenlijke herijking van het mediabeleid, een goede zaak.

De keuze en ordening van deze waarden in het rapport had beter kunnen worden onderbouwd, ook in relatie met de voorhanden literatuur. Zo kiest McQuail (1992, 2005) voor drie (in plaats van twee) fundamentele waarden op het niveau van de samenleving: vrijheid, gelijkheid en sociale orde, analoog aan de parolen van de Franse Revolutie. Daarmee krijgt sociale samenhang, dat nu als aanvullende waarde wordt opgevoerd, een prominenter plaats. Bardoel en Van Cuilenburg (2003) kiezen voor twee (in plaats van drie) centrale concepten voor communicatiebeleid – diversiteit en toegang/toegankelijkheid – aansluitend op respectievelijk de tradities van het media- (inhoud) en telecommunicatiebeleid (infrastructuur). Relevante communicatiewetenschappelijke literatuur is onvoldoende gebruikt, en wellicht wrekt zich hier de – in vergelijking met het vorige advies – bescheiden inbreng vanuit deze discipline.

Publieke functies

De kern van het advies ligt zonder twijfel in de door de Raad bepleite functionele benadering van het medialandschap. Op basis van vanuit het publieke belang vastgestelde functies (zoals nieuwsvoorziening, opinievorming, kunst en cultuur, vermaak) kunnen maatschappelijke risico's worden opgespoord en prioriteiten bepaald. Daarvoor is continue monitoring van het medialandschap nodig, en een 'lerende en onbevangen' overheid die selectief en flexibel optreedt. Deze benadering op basis van publieke functies verdient steun, niet omdat ze zo nieuw is als de raad beweert, maar juist omdat academici en adviesorganen allang een heroriëntatie van het beleid bepleiten, weg van afzonderlijke media naar functionele indelingen (vgl. Mediaraad, 1994; Bardoel & Van Cuilenburg, 2003; Huysmans, De Haan & Van den Broek, 2004). Het is de verdienste van de WRR dat hij deze nu in een eigen uitwerking, zoals ook Pauwels in dit nummer aangeeft, prominent op de beleidsagenda plaatst. Ook de andere rol van de overheid past bij recente pleidooien voor een flexibeler overheidsoptreden, waaraan meer aan de verantwoordelijkheid van betrokken actoren wordt overgelaten (Jarren, Donges, Künzler, Schulz, Held & Jürgens, 2001; Bardoel, 2004;

Schulz & Held, 2004). Tegelijkertijd moet gerealiseerd worden dat zo'n beleidsaanpak lastig uitvoerbaar kan blijken als – zoals bij media-aangelegenheden steeds het geval – de communicatievrijheid grote belemmeringen opwerpt voor overheidsinterventie en, belangrijker nog, veelal politieke consensus ontbreekt.

Modaliteiten van publieke omroep

Ten slotte heeft de Raad zich laten verleiden om, op nadrukkelijk verzoek van de staatssecretaris, zijn benadering toe te passen op het nog immer belangrijkste object van mediabeleid: de publieke omroep. De WRR komt met vier modaliteiten, van minder naar meer: geen publieke voorziening; een minimale voorziening met nieuws en een productiefonds; een BBC-model en een 'gemengd en open model'. De WRR kiest vanuit overwegingen van 'prudent beleid' voor het laatste model. Daarin worden de belangrijkste functies van publieke omroep ondergebracht bij verschillende instanties (nieuws: publieke organisatie/NOS; opinie, achtergronden en debat: omroepverenigingen; kunst & cultuur: open inschrijving). Zoals bekend, is dit model inmiddels overgenomen door het kabinet-Balkenende, in combinatie met enkele politieke wensen van coalitiepartijen, zoals bezuinigingen en de opheffing van de NPS, en heeft de WRR zich op zijn beurt ongelukkig betoond over deze 'fatale focus op Hilversum'. De raad is echter zelf, in reactie op de ad-hocvraag vanuit de politiek, gekomen met een 'stand-alone-aanpak' van de publieke omroep die, in de voorkeursvariant, geen uitzicht biedt op een ontschotting van het omroepbeleid en -budget en derhalve niet past bij de bredere, niet aan afzonderlijke media gebonden benadering voor de langere termijn, die elders in het advies bepleit wordt.

De kracht van dit advies is dat het vooral een strak betoog bevat voor een nieuwe, van publieke functies uitgaande, benadering van het mediabeleid. Het advies heeft echter een betrekkelijk hoog ontwerpgehalte, waarin een nieuwe bestuurskundige benadering bepleit wordt, maar minder rekening gehouden wordt met het mediagebruik van burgers, nu en in de toekomst. Veel van de kritiek op het rapport, bijvoorbeeld op het voorstel om vermaak als kerntaak van de publieke omroep te schrappen, is gebaseerd op veronderstellingen over het – huidige en toekomstige – gebruik, vooral bij moeilijker bereikbare groepen (Rutten, Leuridijk & Frissen, 2005). De onderliggende trendstudie signaleert op grond van SCP-analyses wel steeds grotere verschillen in mediagebruik tussen generaties en opleidingsniveaus die voor de publieke omroep 'zorgwekkend' uitpakken (Broeders & Verhoeven, 2005, p. 101), maar het is de vraag of de voorgestelde purificatie van de publieke omroep voldoende ruimte tot remedie biedt.

Niettemin heeft de WRR een goede en duidelijke beleidsrichting voor de lange termijn aangegeven. Steun voor de hoofdlijn van de WRR kwam er van de Raad voor Cultuur die in zijn advies *De publieke omroep voorbij* (Raad voor Cultuur, 2005) concrete voorstellen doet om het bestaande omroepbeleid te integreren in een breder mediabeleid. De raad stelt daarvoor een publieke mediaorganisatie voor die nieuws- en opinieprogramma's en kunst en cultuur 'in een betrouwbare context' aanbiedt, met daarnaast een fonds voor publieke mediaproducties dat voor aanvulling vanuit de markt en innovatie moet zorg dragen. Dit fonds moet overigens voor de hele media-

markt functioneren, en bestaande fondsen zoals het Stimuleringsfonds Culturele Omroepproducties en het Bedrijfsfonds voor de Pers kunnen hierin opgaan. Deze publieke mediaorganisaties moeten over meer budget beschikken, om op alle platforms – ook de nieuwe media – actief te kunnen zijn.

Doorbraak in beleid

Als we ten slotte de jongste beleidsadviezen en plannen plaatsen binnen de traditie van het media- en omroepbeleid, dan zien we dat er in de afgelopen dertig jaar ondanks afgekondigde paradigmawisselingen sprake is van een geleidelijke ontwikkeling. Pluriformiteit als beleidsadagium van de jaren 1970 met een primaat voor de politieke functionaliteit van media, sloot duidelijk aan op de traditie van verzuiling, maar markeerde in menig opzicht tegelijk een breuk met dit verzuilde verleden. Kwaliteit en cultuur waren in de jaren 1980 het antwoord op een medialandschap dat internationaler en commerciëler werd, en dat in de visie van die dagen een bedreiging vormde voor de culturele identiteit van een klein land. De nadruk op onderscheidendheid van de jaren negentig, onder verwijzing naar het nieuwe, Europese beleidskader, was een andere manier om hetzelfde uit te drukken; slechts met een beroep op politieke en culturele functies is overheidsinterventie in de mediasector te legitimeren. Ook de (publieke) functies waarop nu de WRR het accent legt, komen in de praktijk neer op een bescherming van vooral (politieke) informatie en cultuur.

Nieuw is nu dat de WRR, in weerwil van lippendienst ten gunste van een samenhangend mediabeleid sinds de jaren 1970, het doorbreken van het sectorale, mediumgebonden mediabeleid tot absolute prioriteit verheft. Daarvoor bestaat, als gezegd, bij beleidsontwerpers en -adviseurs veel steun, maar tegelijk blijkt het in de praktijk heel lastig om afscheid te nemen van de afzonderlijke tradities van omroep- en persbeleid, met grote onderlinge verschillen naar organisatiemodel en overheidsinterventie (Bardoel, 2004). Wellicht kan dit in de praktijk het beste gerealiseerd worden via bescheiden stappen, waarbij geleidelijk de schotten tussen het omroep- en het persbeleid opgeheven worden. De voorstellen van de Raad voor Cultuur in reactie op het WRR-rapport bevatten in dit verband interessante ideeën. Ook de recente omvorming van het Bedrijfsfonds voor de Pers naar een stimuleringsfonds voor journalistieke producties (Bedrijfsfonds voor de Pers, 2001) is een goede stap in de richting van integratie van het mediabeleid. Het is daarbij van belang, zoals ook de Raad voor Cultuur impliceert, dat niet alleen producties (inhoud) gesteund kunnen worden, maar ook platforms (podia) waarop deze inhouden in een betrouwbare context worden aangeboden.

Eerder heb ik de suggestie gedaan om het bestaande sectorale beleid te vervangen door een 'convergent communicatiebeleid' dat burgers drie functies garandeert: (1) toegang tot 'netwerken' en communicatie-infrastructuur via welke burgers contact kunnen leggen met de relevante buitenwereld; (2) beschikbaarheid van 'inhouden' die relevant zijn voor politiek en sociaal-cultureel burgerschap; en (3) deelname aan 'platforms' waarop burgers zich in de openbaarheid kunnen uiten c.q. kunnen deelnemen aan het openbare debat (Bardoel, 2000, p. 27-29). Als het WRR-advies erin slaagt een bres te slaan in het bestaande, sectorale media- en communicatiebeleid

van de Nederlandse overheid, dan is deze omvangrijke operatie de moeite waard geweest.

Literatuur

- Bardoel, J. (2000). *Publieke journalistiek in een private wereld*. Den Haag: ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap.
- Bardoel, J. (2004). Macht zonder verantwoordelijkheid? Media, mediabeleid en de kwaliteit van de openbare informatievoorziening. Verkorte versie van oratie aan Katholieke Universiteit Nijmegen, 21-2-2003. *Tijdschrift voor Communicatiewetenschap*, 32, nr. 1, 79-99.
- Bardoel, J., Brants, K., & Plug, R. (2000). Responsible and accountable. Broadcasting policy between public obligation and private needs. In J. van Cuilenburg & R. van der Wurff (Eds.), *Media and open societies: Cultural, economic and policy foundations for media openness and diversity in east and west* (pp. 80-104). Amsterdam: Het Spinhuis.
- Bardoel, J., & Cuilenburg, J.J. van (2003). *Communicatiebeleid en communicatiemarkt. Over beleid, economie en management voor de communicatiesector*. Amsterdam: Otto Cramwinckel.
- Bardoel, J. & Knulst, W. (1994). 'Een beetje klasse kan geen kwaad'; Beschouwingen bij tien jaar touwtrekken om de culturele taken van de omroep. In F. van Raaij, G. Schuijt, J. Stappers, J. Wieten, C. van Woerkum & C. van der Linden (Red.), *Communicatie en informatie, een stand van zaken* (pp. 236-265). Houten: Bohn Stafleu Van Loghum.
- Bedrijfsfonds voor de Pers (2001). *Kaderregeling voor het stimuleren van journalistieke informatieproducten via het internet*. Den Haag: Bedrijfsfonds voor de Pers.
- Boot, A., & Vochteloo, M. (2002). Van pluriformiteit tot kwaliteit. Doelstellingen van 25 jaar mediabeleid in Nederland. *I&I*, 20, nr. 2, 10-20.
- Broeders, D. & Verhoeven, I. (2005). Kiezen uit overvloed. Sociaal-culturele ontwikkelingen in vraagen aanbod in het medialandschap. In W. van de Donk, D. Broeders & F. Hoefnagel (Red.) *Trends in het medialandschap: vier verkenningen*. Amsterdam: Amsterdam University Press.
- Commissie Toekomst Publieke Omroep (1996). *Terug naar het publiek*. Tweede Kamer 1995-1996, 23968, nr. 19.
- Commissie Toewijzing Etherfrequenties (1992). *Verdeelde frequenties, veranderde omroep*. Rijswijk: ministerie van Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur.
- Huysmans, F., Haan, J. de, & Broek, A. van den (2004). *Achter de schermen. Een kwart eeuw lezen, luisteren, kijken en internetten*. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau.
- Jarren, O., Donges, P., Künzler, M., Schulz, W., Held, T., & Jürgens, U. (2001). *Der öffentliche Rundfunk im Netzwerk von Politik, Wirtschaft und Gesellschaft. Eine komparative Studie zu Möglichkeiten der Absicherung des Public Service*. Baden-Baden/Hamburg: Nomos.
- Lichtenberg, L. (2005). *Dilemma's in het persbeleid van de overheid*. Dissertatie. Amsterdam: Universiteit van Amsterdam (eigen uitgave).
- Machet, E., Pertzinidou, E., & Ward, D. (2002). *A Comparative Analysis of Television Programming Regulation in Seven European Countries: A Benchmark Study*. A report by the European Institute for the Media commissioned by the NOS. Düsseldorf: European Institute for the Media (EIM).
- McQuail, D. (1992). *Media performance. Mass communication and the public interest*. Londen: Sage.
- McQuail, D. (2005). *McQuail's mass communication theory* (5th edition). Londen: Sage.
- Mediaraad (1994). *Nieuw informatiebeleid*. Amsterdam: Otto Cramwinckel.
- Ministerie van CRM (1975). *Nota over het massamedia-beleid*. Tweede Kamer 1974-1975, 13353, nr. 2.

- Ministerie van ocw** (1995). *Notitie liberalisering Mediawet*. Tweede Kamer 1994-1995, 23968, nr. 9.
- Ministerie van wvc** (1991). *Nota Publieke Omroep in Nederland*. Tweede Kamer 1990-1991, 22147, nr. 2.
- Ministerie van wvc** (1983). *Medianota*. Bij brief aangeboden aan de Tweede Kamer op 29 augustus 1983, zitting 1982-1983, 18035, 6.
- NOS** (1980). *De omroep in het satelliettijdperk*. Hilversum: NOS.
- Raad voor Cultuur** (2005). *De publieke omroep voorbij*. Den Haag: Raad voor Cultuur.
- Rutten, P., Leurdijk, A., & Frissen, V.** (2005). *'Out of focus'. Een analyse van het WRR rapport over de toekomst van de media*. Delft: TNO.
- Schulz, W., & Held, T.** (2004). *Regulated self-regulation as a form of modern government. An analysis of case studies from media and telecommunications law*. Eastleigh: John Libbey/University of Luton Press.
- Visitatiecommissie Landelijke Publieke Omroep** (2004). *Omzien naar de omroep*. Hilversum: Publieke Omroep.
- WRR** (Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid) (1982). *Samenhangend mediabeleid*. 's-Gravenhage: Staatsuitgeverij.
- WRR** (Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid) (2005). *Focus op functies. Uitdagingen voor een toekomstbestendig mediabeleid*. Amsterdam: Amsterdam University Press.

Abstract

Jo Bardoel

Media policy between past and present

Over the last three decades the Dutch government has developed a deliberate media policy that sets explicit targets (especially for public broadcasting) in response to technological and social challenges. These targets developed from 'pluriformity' in the 1970s, via 'quality' in relation to cultural objectives in the 1980s to 'distinctiveness' after the involuntary introduction of commercial broadcasting in the 1990s. More recently, the advice 'Media Policy for the Digital Age' of the Netherlands Scientific Council for Government Policy chooses a clear normative

framework as a solid basis for a sustainable media policy. The Council opts for a new paradigm for media policy that focuses on the functions the media landscape fulfils in a free and democratic society. This new approach gets broad support among Dutch scholars, but will be hard to put into practice, given the lack of political consensus in media matters. The Council's application of the new policy paradigm to public broadcasting policy – emphasizing functions such as news and opinionating programs to the detriment of entertainment – has been criticized for a lack of attention for actual media consumption of citizens and the risk of a purification of public broadcasting that might exclude many citizens.

Keywords

media policy, Netherlands, public broadcasting